Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2024/2173

30.8.2024

Praktische aanwijzingen voor de partijen inzake bij het Hof aangebrachte zaken

INHOUD

(De nummers verwijzen naar de relevante punten)

I. ALGEMENE BEPALINGEN 1–12

Fasen in de procedure bij het Hof en hun wezenlijke kenmerken 1

Vertegenwoordiging van de partijen voor het Hof 2–4

Kosten van de procedure bij het Hof en rechtsbijstand 5–8

Bescherming van persoonsgegevens 9–11

Identificatie van geanonimiseerde prejudiciële zaken 12

II. SCHRIFTELIJKE BEHANDELING 13–61

Doel van de schriftelijke behandeling 13

Schriftelijke behandeling van prejudiciële verwijzingen 14–17

Schriftelijke behandeling in rechtstreekse beroepen 18–24

Verzoekschrift 18–19

Verweerschrift 20–21

Repliek en dupliek 22

Verzoek om versnelde behandeling 23

Verzoek om opschorting van de tenuitvoerlegging of om voorlopige maatregelen (Kort geding) 24

Schriftelijke behandeling van de hogere voorzieningen 25–38

Verzoekschrift in hogere voorziening 26–31

Memorie van antwoord 32–33

Incidentele hogere voorziening 34

Memorie van antwoord op de incidentele hogere voorziening 35

Memories van repliek en dupliek 36–37

Krachtens artikel 57 van het Statuut ingestelde hogere voorzieningen 38

Vertrouwelijkheid in hogere voorzieningen 39–40

Interventie in rechtstreekse beroepen en in hogere voorzieningen 41–47

Interventieverzoek 41

Opmerkingen naar aanleiding van het interventieverzoek 42

Memorie in interventie 43

Opmerkingen naar aanleiding van de memorie in interventie 44

Te laat ingediende interventieverzoeken 45

Interventie in het kader van een verzoek in kort geding of een versnelde procedure 46

Uitsluiting van interventie in prejudiciële zaken 47

Vorm en structuur van de processtukken 48–54

Neerlegging en toezending van processtukken 55–61

III. MONDELINGE BEHANDELING 62–90
Doel van de pleitzitting 63
Verzoek om een terechtzitting 64
Oproeping voor de terechtzitting en noodzaak om daar snel en volledig op te antwoorden 65–66
Met het oog op de terechtzitting te nemen maatregelen 67–69
Deelname aan een terechtzitting via videoconferentie 70–73
Gebruikelijk verloop van een pleitzitting 74
Eerste fase van de terechtzitting: de pleidooien 75–77
Doel van de pleidooien 75
Spreektijd en eventuele verlenging daarvan 76
Aantal pleiters 77
Tweede fase van de terechtzitting: de vragen van de leden van het Hof 78–79
Derde fase van de terechtzitting: re- en duplieken aan het einde van de zitting 80
Behoud van de bescherming van persoonsgegevens 81
Talen die ter terechtzitting worden gebruikt 82–84
Gevolgen en beperkingen van de simultaanvertolking 85–86
Na afloop van de pleitzitting 87–88
Lezing van de conclusie van de advocaat-generaal en uitspraak van het arrest waardoor een einde komt aan het geding 89–90
IV. SLOTBEPALINGEN 91–92

HET HOF VAN JUSTITIE,

Gezien het Reglement voor de procesvoering en met name artikel 208,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Op 10 december 2019 heeft het Hof van Justitie op de grondslag van artikel 208 van zijn Reglement voor de procesvoering nieuwe praktische aanwijzingen voor de partijen inzake bij het Hof aangebrachte zaken ([1]) vastgesteld, teneinde rekening te houden met de ervaring die was opgedaan bij de uitvoering van het Reglement voor de procesvoering, zeven jaar na de inwerkingtreding ervan op 1 november 2012, en met een aantal belangrijke ontwikkelingen in de regelgeving, met name op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens of op procedureel gebied, na de invoering van een regeling voor de voorafgaande toelating van bepaalde categorieën hogere voorzieningen.

(2) Sinds de inwerkingtreding van die aanwijzingen op 1 maart 2020 heeft zich echter zowel uit technisch oogpunt als op het gebied van de regelgeving een aantal verdere belangrijke ontwikkelingen voorgedaan.

(3) Ten eerste heeft het Hof zich in de context van de gezondheidscrisis als gevolg van de COVID-19-pandemie voorzien van de nodige technische instrumenten en middelen om zijn pleitzittingen op internet uit te kunnen zenden en om de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden die een dergelijke terechtzitting niet fysiek kunnen bijwonen, de mogelijkheid te bieden om er met inachtneming van een aantal juridische en technische voorwaarden via videoconferentie aan deel te nemen.

(4) Ten tweede zijn het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Reglement voor de procesvoering van het Hof in die zin gewijzigd dat er thans met name in wordt bepaald dat het Hof memories of opmerkingen die in prejudiciële zaken zijn neergelegd zal publiceren voor zover de auteur van die stukken daar binnen een redelijke termijn na de sluiting van de zaak geen bezwaar tegen maakt ([2]).

(5) In het belang van een goede rechtsbedeling en met het oog op meer duidelijkheid dienen derhalve nieuwe praktische aanwijzingen te worden vastgesteld, die rekening houden met de bovengenoemde ontwikkelingen en partijen bovendien aanvullende verduidelijkingen verstrekken over verschillende praktische kwesties die verband houden met de schriftelijke of mondelinge behandeling.

(6) Net als de aanwijzingen die zij vervangen, zijn deze nieuwe aanwijzingen, die van toepassing zijn op alle categorieën zaken die bij het Hof aanhangig worden gemaakt, niet bedoeld als vervanging van de relevante bepalingen van het Statuut of het Reglement voor de procesvoering. Zij hebben tot doel de partijen en hun vertegenwoordigers in staat te stellen de strekking van die bepalingen beter te begrijpen en hun een nauwkeuriger beeld te geven van het verloop van de procedure bij het Hof, meer bepaald de beperkingen waarmee het Hof wordt geconfronteerd, in het bijzonder die in verband met de behandeling en de vertaling van de processtukken en de simultaanvertolking van de opmerkingen tijdens de pleitzittingen. Zowel voor de partijen als voor het Hof kan een optimale behandeling van de zaken door de rechterlijke instantie het best worden gegarandeerd wanneer de onderhavige aanwijzingen worden nageleefd en er rekening mee wordt gehouden,

STELT DE VOLGENDE PRAKTISCHE AANWIJZINGEN VAST:

I. ALGEMENE BEPALINGEN

Fasen in de procedure bij het Hof en hun wezenlijke kenmerken

1. Onverminderd bijzondere bepalingen in het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: "Statuut") of het Reglement voor de procesvoering, omvat de procedure bij het Hof in de regel een schriftelijke en een mondelinge behandeling. De schriftelijke behandeling heeft tot doel om voor het Hof de grieven, middelen en argumenten van de partijen in de procedure uiteen te zetten of, in prejudiciële zaken, de opmerkingen van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden ten aanzien van de vragen die door de rechterlijke instanties van de lidstaten van de Unie worden gesteld. Indien nodig wordt de schriftelijke behandeling aangevuld met een mondelinge behandeling, die het Hof de gelegenheid moet bieden zijn kennis van de zaak te vervolledigen door de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden te horen op een pleitzitting en/of de advocaat-generaal te horen in zijn conclusie.

([1]) PB L 42 van I 14 februari 2020, blz. 1.

([2]) Zie Verordening (EU, Euratom) 2024/2019 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie (PB L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj) en de wijzigingen van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie (PB L, 2024/2094, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/proc_internal/2024/2094/oj).

Vertegenwoordiging van de partijen voor het Hof

2. Krachtens artikel 19 van het Statuut *moeten de partijen in de procedure bij het Hof worden vertegenwoordigd door een daartoe naar behoren gemachtigde persoon*. Met uitzondering van de lidstaten, de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte (hierna: "EER-overeenkomst"), de Toezichthoudende Autoriteit van de Europese Vrijhandelsassociatie (hierna: "EVA") en de instellingen van de Unie, die gewoonlijk worden vertegenwoordigd door een gemachtigde die voor elke zaak wordt benoemd, worden de overige partijen vertegenwoordigd door een advocaat die bevoegd is op te treden voor een rechterlijke instantie van een lidstaat of van een andere staat die partij is bij de EER-overeenkomst. Het bewijs van die hoedanigheid moet in elk stadium van de procedure op eerste verzoek kunnen worden geleverd. Ingevolge artikel 19, zevende alinea, van het Statuut worden hoogleraren die onderdaan zijn van een lidstaat waarvan de wetgeving hun het recht toekent te pleiten, met advocaten gelijkgesteld.

3. In prejudiciële zaken houdt het Hof op het punt van de vertegenwoordiging van de partijen in het hoofdgeding evenwel rekening met de procesregels die gelden voor de verwijzende rechter. Elke persoon die bevoegd is om een partij voor die rechterlijke instantie te vertegenwoordigen, mag haar dus ook voor het Hof vertegenwoordigen, en indien de nationale procesregels zulks toestaan kunnen ook de partijen in het hoofdgeding zelf schriftelijke of mondelinge opmerkingen indienen. Indien hierover twijfel bestaat, kan het Hof te allen tijde relevante inlichtingen inwinnen bij deze partijen, hun vertegenwoordigers of de verwijzende rechter.

4. In rechtstreekse beroepen en hogere voorzieningen zijn de gemachtigden en advocaten die een partij vertegenwoordigen overeenkomstig artikel 119, lid 2, en artikel 168, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering bovendien verplicht om ter griffie een officieel document of een recente machtiging neer te leggen waaruit blijkt dat zij bevoegd zijn om deze partij te vertegenwoordigen in de procedure bij het Hof.

Kosten van de procedure bij het Hof en rechtsbijstand

5. Onverminderd het bepaalde in artikel 143 van het Reglement voor de procesvoering is de procedure bij het Hof kosteloos, aangezien aan het Hof geen recht of heffing wegens het instellen van een beroep of het neerleggen van een processtuk is verschuldigd. De kosten als bedoeld in de artikelen 137 e.v. van het Reglement voor de procesvoering omvatten uitsluitend de zogenoemde "invorderbare" kosten, dat wil zeggen de bedragen die eventueel verschuldigd zijn aan getuigen en deskundigen en de noodzakelijke kosten die door de partijen in verband met de procedure bij het Hof zijn gemaakt voor het honorarium van hun vertegenwoordiger en de kosten voor zijn reis naar en zijn verblijf in Luxemburg, wanneer een pleitzitting wordt gehouden. Over de hoogte van die kosten en degene die deze moet dragen, doet het Hof uitspraak in het arrest of de beschikking waardoor een einde komt aan het geding, terwijl het in prejudiciële zaken aan de verwijzende rechter staat om uitspraak te doen over de proceskosten.

6. Indien een partij, of in prejudiciële zaken een partij in het hoofdgeding, niet of slechts ten dele in staat is de proceskosten te dragen, kan zij te allen tijde rechtsbijstand aanvragen. Om in aanmerking te kunnen worden genomen, moeten dergelijke aanvragen evenwel voldoen aan de voorwaarden van respectievelijk de artikelen 115 tot en met 118 (prejudiciële verwijzingen) en 185 tot en met 189 (hogere voorzieningen) van het Reglement voor de procesvoering en vergezeld gaan van alle noodzakelijke inlichtingen en bewijzen, zodat het Hof de daadwerkelijke financiële situatie van de aanvrager kan onderzoeken. In dit licht is het van belang dat de partij die aanspraak wil maken op rechtsbijstand het Hof niet alleen documenten verstrekt die betrekking hebben op de inkomsten en toelagen van verschillende aard die zij ontvangt (zoals een loonbriefje, bankafschrift of een door een overheidsinstantie of socialezekerheidsinstelling afgegeven certificaat) maar ook documenten betreffende de kosten die zij moet dragen (zoals bijvoorbeeld een huur- of kredietovereenkomst, een attest met betrekking tot de schoolkosten van een kind ten laste, ereloonstaten of facturen).

7. Omdat het Hof in prejudiciële zaken uitspraak doet op het verzoek van een rechterlijke instantie van een lidstaat, moeten de partijen in het hoofdgeding eventuele rechtsbijstand met voorrang bij die rechterlijke instantie of bij de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat aanvragen; de door het Hof toegekende bijstand is ondergeschikt aan de bijstand die op nationaal vlak wordt verleend.

8. Het is nuttig eraan te herinneren dat het Hof, wanneer het de aanvraag voor rechtsbijstand inwilligt, slechts de kosten draagt in verband met de bijstand en de vertegenwoordiging van de aanvrager voor het Hof, in voorkomend geval binnen de grenzen die het heeft gesteld. Overeenkomstig de regels in het Reglement voor de procesvoering kunnen deze kosten later door het Hof worden verhaald in de beslissing waardoor een einde komt aan het geding en waarin over de proceskosten wordt beslist. De rechtsprekende formatie die op de aanvraag voor rechtsbijstand heeft beslist, kan voorts de rechtsbijstand te allen tijde intrekken wanneer de omstandigheden op grond waarvan deze is toegekend in de loop van het geding wijzigen.

Bescherming van persoonsgegevens

9. *Het Hof behandelt prejudiciële zaken in de regel anoniem* teneinde te zorgen voor een optimale bescherming van persoonsgegevens, met name in het kader van de bekendmakingen waartoe het overgaat in verband met de aanhangig gemaakte zaken. Deze benadering impliceert in de praktijk dat het Hof, indien de verwijzende rechter heeft beslist om het verzoek om een prejudiciële beslissing te anonimiseren of om gegevens weg te laten betreffende natuurlijke personen of entiteiten die bij het hoofdgeding betrokken zijn, deze anonimisering of weglating eerbiedigt in het kader van de aldaar aanhangige procedure. Anders — en voor zover er zich geen bijzondere omstandigheden voordoen — maakt het Hof de naam en voornaam van de in het verzoek om een prejudiciële beslissing genoemde natuurlijke personen zelf onleesbaar en doet het in voorkomend geval hetzelfde met andere gegevens op grond waarvan die personen kunnen worden geïdentificeerd. Om de doeltreffendheid van de in dit verband genomen maatregelen te waarborgen, mag geen van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden in zijn memories of schriftelijke of mondelinge opmerkingen gegevens openbaar maken die in het verzoek om een prejudiciële beslissing onleesbaar zijn gemaakt.

10. Hetzelfde geldt voor hogere voorzieningen. Behalve in bijzondere omstandigheden eerbiedigt het Hof namelijk de door het Gerecht toegekende anonimiteit en wordt de partijen in de procedure verzocht om op hun beurt die anonimiteit te eerbiedigen in het kader van de procedure bij het Hof.

11. Wanneer een partij wenst dat haar identiteit of bepaalde gegevens die op haar betrekking hebben niet openbaar worden gemaakt in het kader van een zaak die bij het Hof wordt aangebracht — of wanneer zij, omgekeerd, wenst dat haar identiteit en die gegevens wel openbaar worden gemaakt in het kader van die zaak — kan zij het Hof altijd verzoeken om te beslissen of de betreffende zaak geheel of gedeeltelijk moet worden geanonimiseerd, dan wel of de reeds toegekende anonimiteit dient te worden gehandhaafd. Wil een dergelijk verzoek effectief zijn, dan moet het echter zo snel mogelijk worden gedaan. Gelet op het wijdverspreide gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën heeft anonimisering immers geen zin wanneer de mededeling over de zaak in kwestie reeds in het *Publicatieblad van de Europese Unie* is bekendgemaakt, of, in prejudiciële zaken, wanneer het verzoek om een prejudiciële beslissing reeds aan de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden is betekend, hetgeen binnen ongeveer een maand na de neerlegging van het verzoek bij het Hof geschiedt.

Identificatie van geanonimiseerde prejudiciële zaken

12. In de regel kent het Hof een fictieve naam toe aan prejudiciële zaken die zijn geanonimiseerd. *Deze fictieve naam stemt niet overeen met de werkelijke namen van de procespartijen en in beginsel evenmin met bestaande namen*, en is uitsluitend bedoeld om de aanduiding en de identificatie van geanonimiseerde zaken te vergemakkelijken.

II. SCHRIFTELIJKE BEHANDELING

Doel van de schriftelijke behandeling

13. De schriftelijke behandeling is essentieel voor het begrip van de zaak door het Hof. Zij moet het Hof in staat stellen om zich op basis van de neergelegde memories en opmerkingen een nauwkeurig idee te vormen van het voorwerp van de aangebrachte zaak en de daarbij op het spel staande belangen. Hoewel dit het gemeenschappelijke doel is bij de behandeling van alle zaken die bij het Hof aanhangig worden gemaakt, verschillen het verloop en de contouren van de schriftelijke behandeling naargelang van de aard van het beroep. Daar waar bij rechtstreekse beroepen en hogere voorzieningen partijen wordt verzocht een standpunt in te nemen ten aanzien van de memories die door de andere partijen in de procedure worden neergelegd, wordt de schriftelijke behandeling van prejudiciële verwijzingen erdoor gekenmerkt dat deze niet op tegenspraak verloopt, aangezien de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden slechts wordt verzocht eventuele opmerkingen te maken naar aanleiding van de door een nationale rechter gestelde vragen, zonder dat zij in beginsel het standpunt van de overige belanghebbenden ten aanzien van diezelfde vragen kennen. Hieruit volgt dat verschillende eisen worden gesteld zowel aan de vorm en de inhoud van die opmerkingen als aan het verdere procesverloop, waarbij evenwel dient te worden aangetekend dat de meeste memories of opmerkingen die in de loop van de schriftelijke behandeling worden ingediend, moeten worden vertaald. *Het verdient dan ook steeds de voorkeur om korte en eenvoudige zinnen te hanteren, en de argumenten van de partijen moeten in hun memorie of in hun opmerkingen zijn opgenomen, niet in de eventuele bijlagen daarbij*.

Schriftelijke behandeling van prejudiciële verwijzingen

14. Wegens de niet-contentieuze aard van de prejudiciële procedure hoeven er geen bijzondere vormvereisten te worden gesteld aan de neerlegging van de memories of schriftelijke opmerkingen van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden. Wanneer het Hof hun een verzoek om een prejudiciële beslissing betekent, kunnen zij desgewenst een memorie indienen waarin zij hun standpunt ten aanzien van het verzoek van de verwijzende rechter uiteenzetten. Deze memorie — die moet worden neergelegd binnen een niet-verlengbare termijn van twee maanden (te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen), te rekenen vanaf de betekening van het verzoek om een prejudiciële beslissing — is bedoeld om het Hof *voor te lichten over de strekking van dit verzoek en bovenal over de antwoorden die op de vragen* van de verwijzende rechter *zouden moeten worden gegeven*.

15. Deze uiteenzetting moet weliswaar volledig zijn en meer bepaald het betoog bevatten dat ten grondslag kan worden gelegd aan het door het Hof te geven antwoord op de gestelde vragen, maar er hoeft niet te worden teruggekomen op het rechtskader of het feitelijke kader van het geschil zoals uiteengezet in de verwijzingsbeslissing, tenzij daarover aanvullende opmerkingen moeten worden gemaakt. Behoudens bijzondere omstandigheden of specifieke bepalingen in het Reglement voor de procesvoering die voorzien in een beperking van de lengte van de geschriften wegens de urgentie van de zaak, mogen de schriftelijke opmerkingen in een prejudiciële zaak niet langer zijn dan 20 bladzijden.

16. Zoals blijkt uit artikel 96, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering, worden de in prejudiciële zaken ingediende memories of schriftelijke opmerkingen, na de uitspraak van het arrest of de betekening van de beschikking waarbij wordt beslist op de vragen van de verwijzende rechter, gepubliceerd op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie, tenzij een van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden bezwaar maakt tegen de publicatie van zijn memorie of opmerkingen. In dit licht *is het derhalve van wezenlijk belang dat de ingediende memories of opmerkingen geen persoonsgegevens bevatten*.

17. Wanneer een in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbende meent dat zijn memorie of opmerkingen niet op die website mogen worden gepubliceerd, dient hij dit uitdrukkelijk te vermelden, hetzij in de begeleidende e-mail bij de verzending van deze memorie of opmerkingen, hetzij in een afzonderlijke e-mail die in een later stadium van het geding aan de griffie wordt gezonden, maar in elk geval uiterlijk drie maanden na de uitspraak van het arrest of de betekening van de beschikking waardoor een einde komt aan het geding.

Schriftelijke behandeling in rechtstreekse beroepen

Verzoekschrift

18. Wegens de contentieuze aard ervan gelden er strengere regels voor de schriftelijke behandeling van rechtstreekse beroepen. Deze zijn opgenomen in de artikelen 119 e.v. (Vierde titel) van het Reglement voor de procesvoering en betreffen zowel de verplichte vertegenwoordiging van partijen door een gemachtigde of een advocaat als de vormvereisten waaraan de inhoud en de opmaak van de memories moeten voldoen. Meer bepaald volgt uit artikel 120 van het Reglement voor de procesvoering dat het gedinginleidend verzoekschrift, naast de naam en de woonplaats van de verzoeker en de aanduiding van de partij tegen wie het verzoekschrift is gericht, een nauwkeurige omschrijving van het voorwerp van het geschil, de aangevoerde middelen en argumenten, in voorkomend geval gestaafd met bewijs, en de conclusie van de verzoeker moet bevatten. *Het niet in acht nemen van deze voorschriften leidt tot niet-ontvankelijkheid van het verzoekschrift, dat behoudens bijzondere omstandigheden niet langer dan 30 bladzijden mag zijn*.

19. Uit artikel 120, punt c), van het Reglement voor de procesvoering volgt voorts dat bij het verzoekschrift een summiere uiteenzetting van de middelen moet worden gevoegd. Deze uiteenzetting — die niet langer dan 2 bladzijden mag zijn — is bedoeld om de kennisgeving met betrekking tot elke bij het Hof aanhangig gemaakte zaak, die overeenkomstig artikel 21, lid 4, van het Reglement voor de procesvoering in het *Publicatieblad van de Europese Unie* moet worden bekendgemaakt, eenvoudiger te kunnen opstellen.

Verweerschrift

20. Voor het verweerschrift, waarop artikel 124 van het Reglement voor de procesvoering betrekking heeft, gelden in wezen dezelfde vormvereisten als voor het verzoekschrift. Het moet binnen twee maanden na de betekening van het verzoekschrift worden ingediend. Deze termijn — te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen — kan slechts in uitzonderlijke omstandigheden worden verlengd na een tijdig daartoe ingediend verzoek dat naar behoren met redenen is omkleed, onder vermelding van de omstandigheden die een dergelijke verlenging rechtvaardigen.

21. Aangezien het rechtskader van het geding door het verzoekschrift wordt bepaald, moet het betoog in het verweerschrift waar mogelijk worden opgebouwd aan de hand van de middelen en grieven die in het verzoekschrift zijn aangevoerd. In de loop van het geding mogen geen nieuwe middelen worden voorgedragen, tenzij zij steunen op gegevens, hetzij rechtens of feitelijk, waarvan eerst in de loop van de behandeling is gebleken. Voor het overige hoeven het rechtskader en het feitelijke kader van het geschil in het verweerschrift slechts te worden geschilderd wanneer de omschrijving daarvan in het verzoekschrift wordt betwist of nadere invulling behoeft. *Zoals geldt voor het verzoekschrift en behoudens bijzondere omstandigheden, mag het verweerschrift niet langer dan 30 bladzijden zijn.*

Repliek en dupliek

22. Wanneer zij dit noodzakelijk achten, kunnen de verzoeker en de verweerder hun betoog aanvullen, de eerste in een repliek en de tweede in een dupliek. Voor deze memories gelden dezelfde vormvoorschriften als voor het verzoekschrift en het verweerschrift, behalve dan dat zij, gezien de facultatieve en aanvullende aard ervan, noodzakelijkerwijs korter behoren te zijn dan het verzoekschrift en het verweerschrift. Aangezien het kader en de middelen of grieven die in het geschil centraal staan reeds uitgebreid zullen zijn uiteengezet (of bestreden) in het verzoekschrift en het verweerschrift, *hebben de repliek en de dupliek uitsluitend tot doel om de verzoeker en de verweerder de gelegenheid te bieden hun standpunt nader te omschrijven of hun betoog ten aanzien van een belangrijke vraag aan te scherpen*, waarbij de president overigens krachtens artikel 126 van het Reglement voor de procesvoering zelf kan preciseren op welke punten deze stukken betrekking zouden moeten hebben. Behoudens bijzondere omstandigheden mogen een repliek en een dupliek niet langer zijn dan een tiental bladzijden. Deze stukken moeten binnen de door het Hof gestelde termijnen ter griffie worden neergelegd. Een verlenging van deze termijn wordt slechts uitzonderlijk en op een naar behoren met redenen omkleed verzoek door de president toegekend.

Verzoek om versnelde behandeling

23. Wanneer de aard van de zaak verlangt dat zij binnen korte termijn wordt behandeld, kunnen de verzoekende of de verwerende partij het Hof verzoeken om de zaak te behandelen volgens een versnelde procedure die afwijkt van de bepalingen van het Reglement voor de procesvoering. Deze bij artikel 133 van dit Reglement vastgestelde mogelijkheid is echter afhankelijk gesteld van de indiening van een daartoe strekkend uitdrukkelijk verzoek dat bij afzonderlijke akte wordt gedaan, waarin gedetailleerd de omstandigheden worden uiteengezet die het inleiden van een dergelijke procedure rechtvaardigen. Wanneer een dergelijk verzoek wordt ingewilligd, wordt de schriftelijke behandeling aangepast. De gewone termijnen voor het indienen van de memories kunnen namelijk worden ingekort, net als de lengte van deze stukken, en krachtens artikel 134 van het Reglement voor de procesvoering kan een repliek, een dupliek of een memorie in interventie slechts worden ingediend indien de president dit noodzakelijk acht.

Verzoek om opschorting van de tenuitvoerlegging of om voorlopige maatregelen (Kort geding)

24. Een rechtstreeks beroep kan ook vergezeld gaan van een verzoek tot opschorting van de tenuitvoerlegging van de bestreden handeling of een verzoek om voorlopige maatregelen als bedoeld in, respectievelijk, de artikelen 278 en 279 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Overeenkomstig artikel 160 van het Reglement voor de procesvoering is een dergelijk verzoek echter slechts ontvankelijk wanneer het afkomstig is van een verzoeker die de in geding zijnde handeling heeft bestreden voor het Hof of van een partij in de zaak die voor het Hof aanhangig is. Het verzoek moet bij afzonderlijke akte worden gedaan, met precisering van zowel het voorwerp van het geschil en de omstandigheden waaruit de spoed waarmee uitspraak moet worden gedaan blijkt, als de middelen, zowel feitelijk als rechtens, op grond waarvan de toekenning van gevraagde maatregel aanvankelijk gerechtvaardigd voorkomt (*fumus boni juris*). In het algemeen wordt het verzoek vervolgens betekend aan de andere partij in de procedure, aan wie de president een korte termijn verleent voor schriftelijke of mondelinge opmerkingen. In uiterst spoedeisende gevallen kan de president het verzoek voorlopig inwilligen nog voordat dergelijke opmerkingen zijn gemaakt.

Schriftelijke behandeling van de hogere voorzieningen

25. Bij hogere voorzieningen is de schriftelijke behandeling op vele punten vergelijkbaar met het verloop van die behandeling in het kader van de rechtstreekse beroepen. De relevante regels zijn te vinden in de artikelen 167 e.v. (Vijfde titel) van het Reglement voor de procesvoering, waarin zowel de vereiste inhoud van het verzoekschrift in hogere voorziening en van de memorie van antwoord als de strekking van de daarin vervatte conclusies nader zijn omschreven.

Verzoekschrift in hogere voorziening

26. Zoals volgt uit de artikelen 168 en 169 van het Reglement voor de procesvoering — die wat dat aangaat de artikelen 56 tot en met 58 van het Statuut aanvullen — kan een hogere voorziening niet worden ingesteld tegen een handeling van een instelling, orgaan of instantie van de Unie, maar moet zij worden gericht tegen de beslissing van het Gerecht waarbij uitspraak wordt gedaan op het tegen die handeling ingestelde beroep. Dit betekent dat de conclusies van de hogere voorziening noodzakelijkerwijs moeten strekken tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van de beslissing van het Gerecht zoals die voorkomt in het dictum daarvan, en niet tot nietigverklaring van de handeling die voor het Gerecht is bestreden. Alleen indien de hogere voorziening gegrond wordt verklaard, kan het Hof het in eerste aanleg gevorderde geheel of gedeeltelijk toewijzen, met uitsluiting van nieuwe conclusies. Op straffe van niet-ontvankelijkheid moeten de middelen en argumenten rechtens die worden aangevoerd in de hogere voorziening — die behoudens bijzondere omstandigheden niet langer mag zijn dan 25 bladzijden — derhalve *nauwkeurig aangeven welke overwegingen van de beslissing van het Gerecht worden bestreden en omstandig uiteenzetten waarom daarin blijk wordt gegeven van een onjuiste rechtsopvatting*.

27. Om de kennisgeving die overeenkomstig artikel 21, lid 4, van het Reglement voor de procesvoering wordt bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*, eenvoudiger te kunnen opstellen, moet de rekwirant ook een summiere uiteenzetting van die middelen van niet meer dan 2 bladzijden bij het verzoekschrift voegen.

28. Het verzoekschrift moet bovendien vergezeld gaan van documenten waaruit blijkt dat is voldaan aan de vereisten van artikel 19 van het Statuut, die in artikel 119 van het Reglement voor de procesvoering zijn overgenomen. Het betreft het legitimatiebewijs waaruit blijkt dat de advocaat die de rekwirant vertegenwoordigt toegelaten is tot de uitoefening van zijn beroep bij een rechterlijke instantie van een lidstaat of een andere staat die partij is bij de EER-overeenkomst, en voorts een officieel document of een recent door de rekwirant afgegeven machtiging waaruit blijkt dat deze advocaat bevoegd is om hem in de procedure bij het Hof te vertegenwoordigen. Een document dat of machtiging die in het kader van de procedure bij het Gerecht is overgelegd, wordt slechts in aanmerking genomen indien daarin uitdrukkelijk wordt gepreciseerd dat het c.q. zij ook voor de eventuele latere procedure bij het Hof geldt.

29. In de gevallen als bedoeld in artikel 58 bis van het Statuut moet de rekwirant bovendien bij zijn verzoekschrift *een afzonderlijk verzoek om toelating van de hogere voorziening voegen*. Dit verzoek om toelating mag niet langer dan 7 bladzijden zijn en dient alle gegevens te bevatten die het Hof nodig heeft om er uitspraak op te doen, alsook om bij gedeeltelijke toelating van de hogere voorziening vast te stellen op welke middelen van de hogere voorziening de memorie van antwoord betrekking dient te hebben.

30. In elk geval moet in het verzoek om toelating van de hogere voorziening duidelijk en nauwkeurig worden aangegeven op welke middelen de hogere voorziening berust, moet daarin met dezelfde duidelijkheid en nauwkeurigheid worden vermeld welke rechtsvraag met elk van de middelen wordt opgeworpen, en moet er specifiek in worden uiteengezet waarom deze vraag belangrijk is voor de eenheid, de samenhang of de ontwikkeling van het recht van de Unie.

31. Overeenkomstig artikel 170 bis, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering is de hogere voorziening in haar geheel niet-ontvankelijk indien een dergelijk verzoek ontbreekt.

Memorie van antwoord

32. Binnen een niet-verlengbare termijn van twee maanden vanaf de betekening van het verzoekschrift in hogere voorziening — te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen —, kan elke partij in de desbetreffende zaak voor het Gerecht die een belang heeft bij de toewijzing of de afwijzing van de hogere voorziening een memorie van antwoord neerleggen. Indien de zaak waartegen hogere voorziening bij het Hof is ingesteld in de procedure bij het Gerecht met een of meer andere zaken werd gevoegd, worden de partijen in die andere zaken niet automatisch partij voor het Hof. Zij kunnen slechts een memorie van antwoord indienen indien zij ook partij zijn in de zaak waartegen de hogere voorziening is ingesteld.

33. Voor de inhoud van de memorie van antwoord gelden de vereisten van artikel 173 van het Reglement voor de procesvoering. Overeenkomstig artikel 174 van dat Reglement moeten de conclusies ervan strekken tot gehele of gedeeltelijke toewijzing of afwijzing van de hogere voorziening. *Het juridisch betoog in de memorie van antwoord moet waar mogelijk worden gestructureerd aan de hand van de middelen die door de rekwirant zijn aangevoerd,* zonder dat in die memorie het rechtskader en het feitelijke kader van het geschil in herinnering hoeven te worden gebracht, tenzij de omschrijving daarvan in het verzoekschrift in hogere voorziening wordt betwist of noopt tot aanvullende preciseringen. Indien daarentegen de ontvankelijkheid van die hogere voorziening geheel of ten dele wordt bestreden, moet dit in de memorie van antwoord zelf worden opgenomen, aangezien de mogelijkheid — in artikel 151 van het Reglement voor de procesvoering — om bij afzonderlijke akte een exceptie van niet-ontvankelijkheid van het beroep op te werpen niet geldt voor hogere voorzieningen. Net als het verzoekschrift in hogere voorziening mag de memorie van antwoord, behoudens bijzondere omstandigheden, niet langer dan 25 bladzijden zijn.

Incidentele hogere voorziening

34. Indien een partij in de betreffende zaak voor het Gerecht, nadat haar de hogere voorziening is betekend, de beslissing van het Gerecht wil bestrijden op een ander punt dan in het verzoekschrift in hogere voorziening genoemd, moet zij incidentele hogere voorziening tegen de beslissing van het Gerecht instellen. Deze hogere voorziening moet bij afzonderlijke akte worden ingesteld, binnen dezelfde niet-verlengbare termijn als de termijn voor indiening van de memorie van antwoord, en moet voldoen aan de vereisten in de artikelen 177 en 178 van het Reglement voor de procesvoering. *De middelen en argumenten rechtens die erin zijn vervat moeten noodzakelijkerwijs verschillen van die welke in de memorie van antwoord worden aangevoerd.*

Memorie van antwoord op de incidentele hogere voorziening

35. Wanneer een dergelijke incidentele hogere voorziening wordt ingesteld, kan de rekwirant, evenals elke andere partij in de desbetreffende zaak voor het Gerecht die belang heeft bij de toewijzing of de afwijzing van deze hogere voorziening, een memorie van antwoord indienen waarvan het voorwerp beperkt is tot de middelen die in de incidentele hogere voorziening zijn aangevoerd. Overeenkomstig artikel 179 van het Reglement voor de procesvoering moet deze memorie worden ingediend binnen de niet-verlengbare termijn van twee maanden vanaf de betekening van de incidentele hogere voorziening (te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen).

Memories van repliek en dupliek

36. Bij zowel de principale als de incidentele hogere voorziening kunnen de hogere voorziening en de memorie van antwoord worden aangevuld met een memorie van repliek en een memorie van dupliek, met name om de partijen de gelegenheid te bieden hun standpunt kenbaar te maken ten aanzien van een exceptie van niet-ontvankelijkheid of van nieuw aangevoerde elementen in de memorie(s) van antwoord. Anders dan bij de regels voor rechtstreekse beroepen *is hiervoor de uitdrukkelijke toestemming van de president van het Hof vereist*. Met het oog daarop wordt de rekwirant (of de partij die de incidentele hogere voorziening heeft ingesteld) verzocht om binnen zeven dagen vanaf de betekening van de memorie(s) van antwoord [of de memorie(s) van antwoord op de incidentele voorziening] — te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen — een naar behoren met redenen omkleed verzoek in te dienen, waarin is uiteengezet waarom naar de mening van deze partij een repliek noodzakelijk is. Dit verzoek — dat niet langer mag zijn dan 3 bladzijden — moet begrijpelijk zijn op zich, zonder dat het verzoekschrift in hogere voorziening of de memorie van antwoord hoeft te worden geraadpleegd.

37. Wegens de bijzondere aard van de hogere voorzieningen, die beperkt zijn tot het onderzoek van rechtsvragen, kan de president voorts, wanneer hij het verzoek om een repliek inwilligt, het voorwerp en het aantal bladzijden van zo'n memorie van repliek en de daaropvolgende memorie van dupliek beperken. De inachtneming van die aanwijzingen is een essentiële voorwaarde voor het goede procesverloop, *zodat die memorie zal worden teruggezonden aan de opsteller ervan wanneer het toegestane aantal bladzijden wordt overschreden of in de repliek of in de dupliek op andere punten wordt ingegaan.*

Krachtens artikel 57 van het Statuut ingestelde hogere voorzieningen

38. De regels in de punten 25 tot en met 37 van de onderhavige aanwijzingen zijn echter niet onverkort van toepassing op hogere voorzieningen tegen beslissingen van het Gerecht waarbij een interventieverzoek wordt afgewezen of die zijn vastgesteld na een verzoek in kort geding krachtens de artikelen 278 of 279 VWEU. Ingevolge artikel 57, derde alinea, van het Statuut geldt voor dergelijke hogere voorzieningen immers dezelfde procedure als voor verzoeken om voorlopige maatregelen die rechtstreeks bij het Hof worden ingediend. De partijen wordt dan een korte termijn verleend om eventuele opmerkingen ten aanzien van de hogere voorziening in te dienen, terwijl het Hof daarop uitspraak doet zonder verdere schriftelijke behandeling en zonder mondelinge behandeling.

Vertrouwelijkheid in hogere voorzieningen

39. Zoals blijkt uit de voorgaande bepalingen worden het verzoekschrift in hogere voorziening en de vervolgens ingediende memories betekend aan alle partijen in de betreffende zaak voor het Gerecht, ongeacht de procedurele hoedanigheid die zij hadden voor die rechterlijke instantie (verzoekende partij, verwerende partij of interveniënt). Aangezien op grond van artikel 58 van het Statuut in hogere voorzieningen enkel rechtsvragen aan de orde kunnen worden gesteld, mogen de partijen geen geheime of vertrouwelijke gegevens vermelden in hun memories. Indien bij wijze van uitzondering de vertrouwelijke behandeling van bepaalde gegevens van een memorie niettemin gewenst is, wordt de auteur van deze memorie verzocht om bij afzonderlijke akte een naar behoren met redenen omkleed verzoek tot vertrouwelijke behandeling in te dienen (waarin zowel wordt gespecificeerd hoever de gevraagde vertrouwelijkheid reikt als op welke partijen in de zaak dat verzoek betrekking heeft), en om een niet-vertrouwelijke versie van zijn memorie over te leggen die kan worden betekend aan die andere partijen. Wat gegevens in het dossier van het Gerecht betreft, mag de draagwijdte van een dergelijk verzoek hoe dan ook niet verder gaan dan de vertrouwelijke behandeling die door het Gerecht reeds was toegestaan ten aanzien van interveniënten.

40. Wanneer het Hof het verzoek om vertrouwelijke behandeling toewijst, wordt de niet-vertrouwelijke versie van de betrokken memorie betekend aan de andere partijen in de betrokken zaak. Bij gedeeltelijke inwilliging van dat verzoek wordt de partij die deze vertrouwelijke behandeling geniet, verzocht om onverwijld een nieuwe, niet-vertrouwelijke versie van haar memorie over te leggen, die aan de andere partijen zal worden betekend zodra het Hof deze heeft ontvangen.

Interventie in rechtstreekse beroepen en in hogere voorzieningen

Interventieverzoek

41. Overeenkomstig artikel 40 van het Statuut mogen de lidstaten en de instellingen van de Unie en, onder de voorwaarden genoemd in de tweede en de derde alinea van dat artikel, de derde staten die partij zijn bij de EER-overeenkomst, de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, de organen en instanties van de Unie en elke andere natuurlijke of rechtspersoon zich voegen in een voor het Hof aanhangig rechtsgeding ter gehele of gedeeltelijke ondersteuning van de conclusies van een van de partijen. Om in aanmerking te worden genomen, moet het interventieverzoek voldoen aan de voorwaarden van artikel 130, leden 2 tot en met 4, van het Reglement voor de procesvoering en moet het respectievelijk binnen een termijn van zes weken (in een rechtstreeks beroep) of een maand (in een hogere voorziening) worden ingediend. Deze termijn, te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen, gaat in op de dag waarop de in artikel 21, lid 4, van het Reglement voor de procesvoering bedoelde mededeling in het *Publicatieblad van de Europese Unie* wordt bekendgemaakt.

Opmerkingen naar aanleiding van het interventieverzoek

42. Na de betekening van het interventieverzoek wordt de hoofdpartijen overeenkomstig artikel 131, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering verzocht binnen tien dagen na de betekening hun eventuele opmerkingen naar aanleiding van dit verzoek in te dienen. Indien deze partijen binnen deze termijn, te vermeerderen met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen, wijzen op geheime of vertrouwelijke stukken of bescheiden waarvan de mededeling aan de verzoeker tot interventie hun schade zou berokkenen, wordt deze partijen verzocht een niet-vertrouwelijke versie van de betrokken stukken of documenten over te leggen, die aan de verzoeker tot interventie kan worden betekend indien zijn verzoek wordt ingewilligd.

Memorie in interventie

43. Wanneer de interventie wordt toegestaan en aan de interveniënt alle aan de partijen betekende processtukken worden meegedeeld, in voorkomend geval met uitzondering van de vertrouwelijke stukken en bescheiden, beschikt hij over een maand en tien dagen, te rekenen vanaf de ontvangst van deze stukken, om een memorie in interventie in te dienen. Deze memorie moet weliswaar voldoen aan de vereisten in artikel 132, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering, maar de inhoud ervan is noodzakelijkerwijs beperkter dan die van de memorie van de partij die wordt ondersteund, terwijl ook de lengte ervan niet meer dan 10 bladzijden mag bedragen. *De interventie is immers ondergeschikt aan het hoofdgeding*, zodat de interveniënt in zijn memorie niet de middelen en argumenten mag herhalen die reeds voorkomen in de geschriften van de partij die hij ondersteunt, maar slechts aanvullende middelen en argumenten mag aanvoeren die steun bieden aan de stelling van deze partij. Het is overbodig om het rechtskader en het feitelijke kader van het geschil nog eens op te nemen, tenzij de omschrijving daarvan in de memories van de hoofdpartijen wordt betwist of nadere invulling behoeft.

Opmerkingen naar aanleiding van de memorie in interventie

44. Na de neerlegging van de memorie in interventie kan de president, indien hij dit noodzakelijk acht, een termijn voor indiening van korte opmerkingen naar aanleiding van deze memorie vaststellen. De neerlegging van dergelijke opmerkingen, waarvan de lengte niet meer dan 5 bladzijden mag bedragen, is echter facultatief. Dergelijke opmerkingen hebben uitsluitend tot doel de hoofdpartijen de gelegenheid te bieden om te reageren op bepaalde stellingen van de interveniënt of om een standpunt in te nemen over nieuwe middelen of argumenten die door de interveniënt worden aangevoerd. Bij gebreke hiervan wordt aanbevolen om van het neerleggen van dergelijke opmerkingen af te zien en het Hof daarvan in kennis te stellen, zodat de schriftelijke behandeling niet onnodig wordt vertraagd.

Te laat ingediende interventieverzoeken

45. Voor zover een interventieverzoek voldoet aan de voorwaarden in artikel 130, leden 2 tot en met 4, van het Reglement voor de procesvoering, kan een dergelijk verzoek dat na het verstrijken van de in artikel 130, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering bedoelde termijn van zes weken of de in artikel 190, lid 2, van dit Reglement bedoelde termijn van een maand is ingediend, niettemin door het Hof in aanmerking worden genomen, mits het wordt ingediend voordat de beslissing tot opening van de mondelinge behandeling als bedoeld in artikel 60, lid 4, van het Reglement voor de procesvoering wordt genomen. In dat geval kan de interveniënt overeenkomstig artikel 129, lid 4, van dit Reglement zijn opmerkingen ter pleitzitting maken, indien in de betrokken zaak een terechtzitting wordt gehouden.

Interventie in het kader van een verzoek in kort geding of een versnelde procedure

46. In beginsel geldt datzelfde in het kader van een verzoek in kort geding of een verzoek om toepassing van een versnelde procedure. Behoudens bijzondere omstandigheden die de neerlegging van schriftelijke opmerkingen rechtvaardigen, kan de persoon of de entiteit die in het kader van een dergelijke procedure wordt toegelaten tot interventie, zijn opmerkingen slechts mondeling maken, indien een terechtzitting wordt gehouden.

Uitsluiting van interventie in prejudiciële zaken

47. De hierboven toegelichte regels over interventie zijn daarentegen niet van toepassing op prejudiciële verwijzingen. Gezien de niet-contentieuze aard van deze zaken en de bijzondere functie die het Hof vervult wanneer het zich prejudicieel moet uitspreken over de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht, mogen alleen de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden — en in voorkomend geval de instellingen, organen of instanties van de Unie die een verzoek als bedoeld in artikel 24, tweede alinea, van het Statuut hebben ontvangen — schriftelijke of mondelinge opmerkingen maken over de door de rechterlijke instanties van de lidstaten aan het Hof gestelde vragen.

Vorm en structuur van de processtukken

48. Los van het voorgaande en de voorschriften over de inhoud van processtukken, die volgen uit de bepalingen van het Statuut en het Reglement voor de procesvoering, moeten de bij het Hof neer te leggen memories en schriftelijke opmerkingen aan bepaalde aanvullende vereisten voldoen teneinde de lezing en de behandeling ervan door het Hof en met name de vertaling ervan in één of meer talen te vergemakkelijken. Deze vereisten hebben betrekking op zowel de vorm en de opmaak van de processtukken als de structuur en de lengte ervan.

49. Wat de vorm betreft, is het om te beginnen absoluut noodzakelijk dat de door de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden neer te leggen memories of opmerkingen zo worden ingediend dat zij door het Hof elektronisch kunnen worden beheerd. *Vanuit die optiek moeten de volgende vereisten in acht worden genomen:*

— de memorie of de opmerkingen worden op ongelijnd, blanco papier van A4-formaat ingediend, met slechts één zijde van de pagina bedrukt (recto), en niet de beide zijden (recto-verso);

— het lettertype moet van een gangbaar type zijn (zoals Times New Roman, Courrier of Arial) en een grootte hebben van ten minste 12 punten in de tekst en 10 punten in de voetnoten, met een regelafstand van 1,5 en horizontale en verticale marges van ten minste 2,5 cm (bovenaan, onderaan, links en rechts van de pagina);

— alle punten van de memorie of de opmerkingen moeten doorlopend en in oplopende volgorde worden genummerd;

— datzelfde geldt voor de pagina's van de memorie of de opmerkingen, met inbegrip van de eventuele bijlagen en de staat van stukken daarbij, die rechtsboven op de pagina doorlopend en in oplopende volgorde worden genummerd;

— elk van de bladzijden van de memorie of van de opmerkingen mag niet meer dan 1 500 tekens bevatten, spaties niet inbegrepen;

— wanneer zij tot slot niet langs elektronische weg aan het Hof worden toegezonden, moeten de pagina's van de memorie of de opmerkingen aan elkaar vast worden gemaakt op een wijze die eenvoudig ongedaan kan worden gemaakt, en niet met middelen als lijm of nietjes.

50. Afgezien van deze vormvereisten moeten de bij het Hof neer te leggen processtukken zo zijn opgesteld dat de structuur en de strekking ervan reeds vanaf de eerste bladzijden kunnen worden begrepen. Niet alleen moeten op de eerste pagina van de betrokken memorie of opmerkingen de titel van dit stuk, het zaaknummer (voor zover reeds door de griffie meegedeeld) en de in de zaak betrokken partijen of hun initialen (wanneer de zaak geanonimiseerd is) worden vermeld, *de memorie of de schriftelijke opmerkingen moeten ook aanvangen met een korte uiteenzetting van het raamwerk dat de auteur heeft gehanteerd of een inhoudsopgave.* Deze memorie of opmerkingen *moeten verplicht eindigen met de conclusies van de auteur of, in prejudiciële zaken, met de door hem voorgestelde antwoorden* op de vragen van de verwijzende rechter.

51. Hoewel de stukken die aan het Hof worden toegezonden wat hun inhoud betreft aan geen andere vereisten hoeven te voldoen dan die welke volgen uit het Statuut en het Reglement voor de procesvoering, moet niettemin voor ogen worden gehouden dat deze stukken de basis vormen voor de bestudering van het dossier door het Hof en dat zij in de regel door het Hof of de instelling waarvan zij afkomstig zijn, moeten worden vertaald. In het belang van een goed procesverloop en in het belang van partijen zelf, *moeten de memories of de schriftelijke opmerkingen in eenvoudige en nauwkeurige bewoordingen zijn gesteld*, zonder dat er vakinhoudelijke begrippen worden gebruikt die eigen zijn aan een nationaal rechtsstelsel. Herhalingen moeten worden vermeden en waar mogelijk moeten korte zinnen boven lange worden verkozen, zonder tussen- of bijzinnen.

52. Wanneer de partijen in hun memorie of opmerkingen een specifieke tekst of regeling van nationaal of Unierecht noemen, *moeten zij exacte verwijzingen naar deze tekst of deze regels opnemen*, zowel wat de datum van vaststelling en, indien mogelijk, de datum van bekendmaking ervan betreft, als met betrekking tot de toepasselijkheid ervan in de tijd. Wanneer zij een uittreksel of passage uit een rechterlijke beslissing of een conclusie van een advocaat-generaal aanhalen, wordt partijen eveneens verzocht om zowel de naam en het nummer van de betreffende zaak als het ECLI-nummer ("European Case Law Identifier") van de beslissing of de conclusie en de exacte vindplaats van het betrokken uittreksel of de betrokken passage te vermelden.

53. Tot slot moet eraan worden herinnerd dat *het juridische betoog van de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden in de memorie of de schriftelijke opmerkingen zelf moet voorkomen, en niet in de eventuele bijlagen daarbij*, die doorgaans niet worden vertaald. Alleen de documenten die in de memorie of opmerkingen zelf zijn vermeld en die nodig zijn om de inhoud ervan te illustreren of te onderbouwen mogen in de bijlage bij die memorie of opmerkingen worden opgenomen. Ingevolge artikel 57, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering mogen bijlagen overigens alleen worden overgelegd indien er een staat van bijlagen bij wordt gevoegd. Deze staat moet voor elk bijgevoegd document het nummer van de bijlage, een korte aanduiding van de aard ervan en de vermelding bevatten van de pagina of het punt van de memorie of de opmerkingen waarin dit document wordt aangehaald en dat de overlegging ervan rechtvaardigt.

54. Wanneer een processtuk kennelijk afwijkt van de in de voorgaande punten vastgestelde voorschriften en met name van de aanwijzingen die betrekking hebben op de opmaak en de lengte ervan, zendt de griffie dit stuk terug naar de auteur ervan met het verzoek om het binnen korte termijn in orde te brengen.

Neerlegging en toezending van processtukken

55. Uitsluitend de stukken waarin de procedureregels uitdrukkelijk voorzien worden in het procesdossier opgenomen. De stukken waarin deze regels niet voorzien, worden door het Hof niet in aanmerking genomen en door de griffie teruggezonden naar de auteur ervan.

56. De processtukken moeten binnen de voorgeschreven termijnen worden neergelegd, met inachtneming van de vereisten in artikel 57 van het Reglement voor de procesvoering. Krachtens artikel 57, lid 5, van dat Reglement *worden alleen de datum en het uur van de neerlegging van het origineel ter griffie in aanmerking worden genomen voor de procestermijnen*. De regel van artikel 49, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering is slechts van toepassing wanneer de termijn voor de indiening van een processtuk, vermeerderd met de forfaitaire termijn wegens afstand van tien dagen, afloopt op een zaterdag, een zondag of een erkende feestdag. De lijst van de erkende feestdagen wordt jaarlijks gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/nl).

57. In de gevallen waarin het Reglement voor de procesvoering voorziet, kunnen de in dat Reglement gestelde termijnen worden verlengd. Verzoeken om termijnverlenging moeten altijd met redenen worden omkleed en tijdig vóór het verstrijken van de termijn voor de neerlegging van het betrokken stuk worden ingediend.

58. *De veiligste en snelste manier om een processtuk neer te leggen is de neerlegging met behulp van de applicatie e-Curia*. Dankzij deze applicatie, die eenvoudig en handig in gebruik is, kunnen processtukken langs uitsluitend elektronische weg worden neergelegd en betekend, zonder dat een extra toezending per post noodzakelijk is. De wijze van toegang tot de applicatie e-Curia en de gebruiksvoorwaarden ervan zijn opgenomen in het besluit van het Hof betreffende de neerlegging en de betekening van processtukken met behulp van de applicatie e-Curia en in de gebruiksvoorwaarden waarnaar in dit besluit wordt verwezen. Deze documenten zijn te vinden op de website van de instelling (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/nl).

59. Wanneer een processtuk niet met behulp van de vermelde applicatie aan het Hof wordt toegezonden, kan het ook *per post* aan het Hof worden gericht. De enveloppe met daarin het processtuk moet worden geadresseerd aan de griffie van het Hof op het volgende adres: Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Luxembourg. Het is in dit verband nuttig eraan te herinneren dat krachtens artikel 57, lid 5, van het Reglement voor de procesvoering alleen de datum en het uur van de neerlegging van het origineel ter griffie in aanmerking worden genomen voor de procestermijnen. Teneinde termijnoverschrijding te voorkomen, wordt daarom dringend aangeraden om de zending enkele dagen vóór het verstrijken van de termijn voor de neerlegging van het stuk aangetekend of met een koerierdienst te versturen, of zelfs om het betreffende stuk in persoon neer te leggen ter griffie van het Hof dan wel, buiten de openingstijden van de griffie, bij de receptie in de gebouwen van het Hof, waar de dienstdoende bode de ontvangst van dit stuk zal bevestigen door er de datum en het tijdstip van de neerlegging op aan te brengen.

60. Tegenwoordig kan het afschrift van het ondertekende origineel van een processtuk ook nog als bijlage bij een *e-mail* (ecj.registry@curia.europa.eu) of *per telefax* [+352 433766] worden toegezonden, maar deze twee wijzen van toezending mogen slechts uitzonderlijk worden gebruikt, aangezien er meerdere technische beperkingen aan zijn verbonden en zij niet dezelfde voordelen en waarborgen bieden als de applicatie e-Curia. Bovendien moet in herinnering worden gebracht dat de neerlegging van een processtuk per e-mail of per telefax voor de naleving van de procestermijnen slechts geldig is wanneer het ondertekende origineel van het stuk, vergezeld van de eventuele bijlagen ervan, de griffie uiterlijk tien dagen na de toezending, per e-mail of per telefax, van het afschrift van dat ondertekende origineel bereikt. Het origineel moet dus onverwijld worden verzonden of overhandigd, meteen na de toezending van het afschrift, zonder dat er ook maar de minste verbetering of wijziging in wordt aangebracht. Indien het ondertekende origineel afwijkt van het eerder toegezonden afschrift, wordt alleen de datum van neerlegging ter griffie van het ondertekende origineel in aanmerking genomen.

61. Teneinde de behandeling van de memories of opmerkingen door het Hof en met name de vertaling ervan in een of meer officiële talen van de Unie te vergemakkelijken, moet de originele versie van deze stukken niet alleen op de in de voorgaande punten bepaalde wijzen aan de griffie worden toegezonden, maar *moet ook een bewerkbare versie* ([3]) *ervan worden verzonden naar het volgende adres:* editable-versions@curia.europa.eu.

([3]) De bewerkbare versie stemt overeen met het document dat is opgesteld in tekstverwerkingssoftware zoals Microsoft Word, Open Office, Google Docs of Pages (Mac). Anders dan op afbeeldingen gebaseerde software, zoals PDF, kan met dit bewerkbare formaat de tekst namelijk rechtstreeks worden gebruikt bij de behandeling van de zaak, met name in de vertaalfase.

III. **MONDELINGE BEHANDELING**

62. Zoals volgt uit artikel 20, vierde alinea, van het Statuut, omvat de mondelinge behandeling in beginsel twee afzonderlijke fasen: het horen van de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden en het nemen van de conclusie van de advocaat-generaal. Ingevolge artikel 20, vijfde alinea, van het Statuut kan het Hof evenwel beslissen de zaak zonder conclusie van de advocaat-generaal te berechten, wanneer het van oordeel is dat in de zaak geen nieuwe rechtsvraag aan de orde is. Een pleitzitting wordt niet stelselmatig gehouden.

Doel van de pleitzitting

63. Gezien het belang van de schriftelijke behandeling in het kader van de zaken die bij het Hof worden aangebracht en onder voorbehoud van de toepassing van artikel 76, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering — op grond waarvan in prejudiciële zaken een pleitzitting wordt gehouden wanneer een met redenen omkleed verzoek is ingediend door een belanghebbende die niet aan de schriftelijke behandeling heeft deelgenomen — is het beslissende criterium voor het houden van een pleitzitting niet zozeer het feit dat daar een uitdrukkelijk verzoek toe wordt gedaan, als wel de beoordeling door het Hof van de toegevoegde waarde van een dergelijke zitting en van de bijdrage die deze kan leveren tot de oplossing van het geschil of tot de bepaling van de antwoorden die het zou kunnen geven op de vragen van een rechterlijke instantie van een lidstaat. *Bijgevolg zal door het Hof een terechtzitting worden gehouden telkens wanneer deze tot een beter begrip van de zaak en de daarbij op het spel staande belangen kan bijdragen, ongeacht of door de partijen dan wel de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden een daartoe strekkend verzoek is ingediend.*

Verzoek om een terechtzitting

64. Wanneer deze partijen of belanghebbenden menen dat in een zaak een terechtzitting moet worden gehouden, staat het in elk geval aan hen om, meteen na de betekening van de sluiting van de schriftelijke behandeling, *ten behoeve van het Hof nauwkeurig uiteen te zetten waarom zij door het Hof wensen te worden gehoord.* Deze motivering — die niet mag worden verward met een memorie of met schriftelijke opmerkingen en die niet langer mag zijn dan 3 bladzijden — moet het resultaat zijn van een concrete beoordeling van het nut van een pleitzitting voor de betrokken partij en aangeven welke elementen in het dossier of welk betoog deze partij meent nog verder te moeten ontwikkelen of weerleggen tijdens deze terechtzitting. Een motivering in algemene zin die bijvoorbeeld verwijst naar het belang van de zaak of de vragen waarover het Hof een oordeel heeft te vellen, is niet voldoende.

Oproeping voor de terechtzitting en noodzaak om daar snel en volledig op te antwoorden

65. Wanneer het Hof besluit in een gegeven zaak een terechtzitting te houden, stelt het de precieze datum en het uur daarvan vast. Meteen daarna worden de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden opgeroepen door de griffie, die hen tevens in kennis stelt van de samenstelling van de rechtsprekende formatie waarnaar de zaak is verwezen, de maatregelen tot organisatie van de procesgang waartoe het Hof heeft besloten en, in voorkomend geval, het feit dat er geen conclusie van de advocaat-generaal zal zijn. Om het Hof in staat te stellen deze terechtzitting optimaal te organiseren, *wordt de eerdergenoemde partijen of belanghebbenden verzocht om binnen korte termijn op de brief van de griffie te antwoorden* en daarbij met name te vermelden of zij voornemens zijn de terechtzitting daadwerkelijk bij te wonen. Indien dit het geval is, wordt deze partijen of belanghebbenden verzocht de griffie de volgende informatie te verstrekken:

— de naam, voornaam, titel en precieze hoedanigheid van de personen die hen ter terechtzitting zullen vertegenwoordigen,

— de naam, voornaam, titel en precieze hoedanigheid van de persoon die voor deze partij of betrokkene het woord zal nemen ter terechtzitting,

— de door deze persoon gevraagde spreektijd, daarbij rekening houdend met de instructies die in punt 76 van deze aanwijzingen zijn opgenomen, en

— elke andere maatregel die de toegang tot de lokalen van het Hof en de goede organisatie van de terechtzitting kan vergemakkelijken, zowel vanuit logistiek en technisch oogpunt als, in voorkomend geval, vanuit taalkundig oogpunt.

Een tardief of onvolledig antwoord op de oproepingsbrieven van de griffie kan het goede verloop van de terechtzitting en bijgevolg haar nut voor de beslechting van het aan het Hof voorgelegde geschil in gevaar brengen.

66. Indien de terechtzitting waarvoor de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden zijn opgeroepen, kan worden uitgezonden op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie, en een van deze partijen of een van deze belanghebbenden van mening is dat die terechtzitting niet mag worden uitgezonden, brengt zij/hij het Hof daar zo spoedig mogelijk van op de hoogte, waarbij zij/hij de omstandigheden die kunnen rechtvaardigen dat van uitzending wordt afgezien gedetailleerd uiteenzet. Overeenkomstig artikel 80 bis, lid 4, van het Reglement voor de procesvoering beslist de president dan zo spoedig mogelijk op dit verzoek, na de rechter-rapporteur en, in voorkomend geval, de met de zaak belaste advocaat-generaal te hebben gehoord.

Met het oog op de terechtzitting te nemen maatregelen

67. Ongeacht hun titel of hoedanigheid *moeten personen die voor het Hof verschijnen om te pleiten een toga dragen*. De gemachtigden, de advocaten en, in prejudiciële zaken, iedere andere persoon die op grond van het nationale procesrecht bevoegd is om een partij in het hoofdgeding te vertegenwoordigen, wordt derhalve verzocht een toga mee te brengen wanneer zij deelnemen aan een door het Hof georganiseerde pleitzitting. Voor het geval dat deze personen geen toga hebben, houdt het Hof enkele toga's ter beschikking. Aangezien slechts een beperkt aantal toga's in een beperkt aantal verschillende maten beschikbaar is, wordt de betrokken vertegenwoordigers verzocht het Hof er voorafgaandelijk, in hun antwoord op de oproepingsbrief voor de terechtzitting, van in kennis te stellen dat zij geen toga hebben.

68. Teneinde een optimale organisatie van de terechtzitting te waarborgen, wordt de partijen en hun vertegenwoordigers tevens verzocht om het Hof in datzelfde antwoord in kennis te stellen van elke bijzondere maatregel die hun doeltreffende deelname aan de terechtzitting kan vergemakkelijken, met name *in geval van een handicap of van beperkte mobiliteit*.

69. Op grond van de verkeerssituatie in Luxemburg en de veiligheidsmaatregelen die van kracht zijn voor de toegang tot gebouwen van het Hof, wordt aangeraden om de nodige maatregelen te nemen om ten minste twintig minuten vóór de aanvang van de zitting aanwezig te zijn in de zaal waar de pleidooien zullen worden gehouden. Het is immers gebruikelijk dat de leden van de rechtsprekende formatie en, in voorkomend geval, de advocaat-generaal vóór de terechtzitting een kort gesprek over de organisatie van de terechtzitting hebben met de vertegenwoordigers van de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden. Bij die gelegenheid kunnen de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal die vertegenwoordigers verzoeken om ter terechtzitting aanvullende preciseringen te geven ten aanzien van bepaalde vragen of een specifiek aspect van de zaak in kwestie nader uit te diepen.

Deelname aan een terechtzitting via videoconferentie

70. Zoals blijkt uit artikel 78 van het Reglement voor de procesvoering kan de vertegenwoordiger van een partij of, in prejudiciële procedures, een partij in het hoofdgeding die bevoegd is om in rechte op te treden zonder bijstand van een advocaat, worden gemachtigd om via videoconferentie deel te nemen aan een terechtzitting, wanneer hij/zij niet fysiek aan die terechtzitting kan deelnemen wegens gezondheidsredenen, veiligheidsredenen of andere ernstige redenen die bijvoorbeeld verband houden met zijn/haar persoonlijke gezondheidssituatie, een staking in de transportsector of de plotselinge annulering van zijn/haar vlucht enkele uren voor de zitting.

71. Dit verzoek kan slechts in aanmerking worden genomen indien het bij afzonderlijke akte wordt ingediend zodra de oorzaak van de verhindering bekend is en zowel de aard van de aangevoerde verhindering vermeldt als de exacte gegevens van de persoon met wie contact moet worden opgenomen ingeval het Hof het verzoek inwilligt. Deze gegevens beogen het Hof in staat te stellen vooraf de nodige technische en tolkproeven uit te voeren om een optimale geluids- en beeldkwaliteit en een perfecte stabiliteit van de internetverbinding te waarborgen.

72. Het Hof behoudt zich dienaangaande het recht voor de technische oplossing te kiezen die voldoende veiligheid en betrouwbaarheid biedt voor een goede verbinding en bijgevolg voor een doeltreffende deelname van de partijen aan de terechtzitting onder soortgelijke voorwaarden als bij een terechtzitting in persoon. Het gebruik van specifieke videoconferentieapparatuur of van enig ander virtueel vergadersysteem kan slechts worden toegestaan na goedkeuring door het Hof en nadat alle noodzakelijke waarborgen betreffende de kwaliteit en de stabiliteit van de verbinding zijn verkregen. In dit verband worden partijen uitgenodigd de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7040/nl/) te raadplegen, zowel voor de technische vereisten waaraan partijen wordt verzocht te voldoen als voor de praktische aanbevelingen die in acht moeten worden genomen bij deelneming aan een pleitzitting via videoconferentie.

73. Indien de tests afdoende blijken, kan de partij of de vertegenwoordiger via videoconferentie deelnemen aan de pleitzitting onder dezelfde voorwaarden als die welke golden tijdens de uitvoering van die tests. Anders — of wanneer het verzoek tot deelname via videoconferentie wordt afgewezen — zal de betrokken partij of vertegenwoordiger worden verzocht zich te laten vervangen door iemand die ter zitting aanwezig is, onder voorbehoud van een eventueel besluit van het Hof om de terechtzitting uit te stellen.

Gebruikelijk verloop van een pleitzitting

74. Hoewel het verloop ervan kan variëren naargelang van de omstandigheden van elke zaak, omvat een terechtzitting voor het Hof doorgaans drie afzonderlijke gedeelten: de eigenlijke pleidooien, de vragen van de leden van het Hof en de re- en duplieken. Terwijl de pleidooien worden gehouden vanaf het spreekgestoelte, worden de antwoorden op de vragen van de leden van het Hof en de re- en duplieken in de regel gegeven door de vertegenwoordigers van de partijen vanaf de plaats die hun in de zittingszaal is toegewezen.

Eerste fase van de terechtzitting: de pleidooien

Doel van de pleidooien

75. Bijzondere omstandigheden daargelaten, vangt de terechtzitting in de regel aan met de pleidooien van de partijen of van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden. Gezien de kennis die het Hof reeds van de zaak heeft na de schriftelijke behandeling, hebben deze pleidooien niet tot doel de inhoud van de memories of schriftelijke opmerkingen in herinnering te brengen. Zij *strekken er hoofdzakelijk toe* de voormelde partijen of belanghebbenden *in staat te stellen om gevolg te geven aan eventuele verzoeken tot concentratie van de pleidooien of om te antwoorden op de vragen die het Hof hun vóór de terechtzitting heeft gesteld*. Bovendien wordt de deelnemers aan de terechtzitting die dezelfde stelling verdedigen of hetzelfde standpunt innemen, verzocht om voor zover mogelijk vóór de terechtzitting onderling overleg te plegen teneinde nutteloze herhalingen te voorkomen.

Spreektijd en eventuele verlenging daarvan

76. De president van de rechtsprekende formatie stelt de spreektijd vast na raadpleging van de rechter-rapporteur en in voorkomend geval de advocaat-generaal die met de zaak is belast. In het algemeen wordt deze spreektijd vastgesteld op 15 minuten, ongeacht de rechtsprekende formatie waarnaar de zaak is verwezen. Deze duur kan echter worden verlengd of ingekort, afhankelijk van de aard of de bijzondere complexiteit van de zaak, het aantal deelnemers aan de terechtzitting en hun procedurele status en de eventuele maatregelen tot organisatie van de procesgang waartoe het Hof heeft beslist. Op *een naar behoren met redenen omkleed verzoek* van een partij of een in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbende kan de president van de rechtsprekende formatie bij uitzondering een verlenging van de spreektijd toestaan. Om in aanmerking te worden genomen, moet een dergelijk verzoek evenwel door de betrokken partij of belanghebbende worden gedaan in haar of zijn antwoord op de oproepingsbrief voor de terechtzitting.

Aantal pleiters

77. Om redenen die verband houden met het goede verloop van de terechtzitting, kunnen pleidooien namens de ter terechtzitting aanwezige partijen of belanghebbenden telkens door slechts één persoon worden gehouden. Bij uitzondering kan evenwel een tweede persoon het pleiten worden toegestaan, wanneer de aard of bijzondere complexiteit van de zaak dit rechtvaardigt en mits daartoe *een naar behoren met redenen omkleed verzoek* wordt gedaan in het antwoord van de betrokken partij of belanghebbende op de oproepingsbrief voor de terechtzitting. Indien dit wordt toegestaan, brengt dit evenwel geen verlenging van de spreektijd met zich, zodat de twee pleiters de aan de betrokken partij toegekende spreektijd onderling moeten verdelen.

Tweede fase van de terechtzitting: de vragen van de leden van het Hof

78. Onverminderd de vragen die de leden van het Hof kunnen stellen vóór of tijdens de pleidooien, kan de pleiters na afloop van die pleidooien worden verzocht te antwoorden op aanvullende vragen van de leden van het Hof. Deze vragen hebben tot doel om de dossierkennis te vervolledigen en bieden de pleiters de gelegenheid om bepaalde punten die in voorkomend geval nog aanvullende preciseringen behoeven, te verduidelijken of te verdiepen.

79. Behoudens bijzondere omstandigheden moeten de vragen die door de leden van het Hof worden gesteld, worden beantwoord door de pleiters. Indien een partij of een belanghebbende van mening is dat een andere persoon de eventuele vragen van het Hof moet beantwoorden, bijvoorbeeld vanwege de deskundigheid van deze persoon op een bepaald gebied, moet zij/hij in haar/zijn antwoord op de oproepingsbrief voor de terechtzitting daar specifiek om verzoeken.

Derde fase van de terechtzitting: de re- en duplieken

80. Na deze uitwisseling met de leden van het Hof hebben de pleiters tot slot de mogelijkheid om, wanneer zij dit nodig achten, nog kort te repliceren. Deze re- en duplieken, die elk maximaal 5 minuten duren, zijn geen tweede pleitronde. Zij hebben uitsluitend tot doel om de pleiters de gelegenheid te bieden kort te reageren op de opmerkingen of antwoorden die in de loop van de terechtzitting zijn geformuleerd door de overige deelnemers of door de leden van het Hof. Indien het meerdere personen werd toegestaan om ter terechtzitting namens een partij of een in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbende het woord te voeren, mag slechts een van hen repliceren.

Behoud van de bescherming van persoonsgegevens

81. Ongeacht de fase van de terechtzitting zijn de pleiters en de personen die tijdens de terechtzitting het woord mogen voeren, verplicht om de eventuele anonimisering waartoe door de verwijzende rechter of het Hof is overgegaan te eerbiedigen. Zij mogen in hun pleidooien, antwoorden of re- en duplieken de identiteit van de personen waarop deze anonimisering betrekking heeft dus niet openbaar maken en geen persoonsgegevens verstrekken aan de hand waarvan de betrokkenen (opnieuw) kunnen worden geïdentificeerd.

Talen die tijdens de terechtzitting worden gebruikt

82. Onverminderd de mogelijkheid waarover de lidstaten beschikken om hun eigen officiële taal te hanteren wanneer zij deelnemen aan een pleitzitting, en onverminderd de mogelijkheid voor derde staten om een van de in artikel 36 van het Reglement voor de procesvoering vermelde talen te bezigen wanneer zij aan een prejudiciële procedure deelnemen of in een voor het Hof aanhangig geding interveniëren, dienen de andere partijen in de procedure te pleiten in de overeenkomstig de voorschriften van artikel 37 van dat Reglement bepaalde procestaal.

83. In prejudiciële procedures kunnen de partijen in het hoofdgeding het Hof bij wijze van uitzondering verzoeken om voor de mondelinge behandeling het gebruik van een andere taal dan die van de verwijzende rechter toe te staan. In dit verzoek, dat moet worden opgenomen in het antwoord van de betrokken partij op de oproepingsbrief voor de terechtzitting en dat *naar behoren met redenen omkleed* moet zijn, moet worden uiteengezet waarom wordt verzocht om het gebruik van een andere taal en welke redenen pleiten voor die andere in artikel 36 van het Reglement voor de procesvoering vermelde taal. Krachtens artikel 37, lid 4, van dat Reglement dient op dat verzoek, naargelang van het geval, te worden beslist door de president van de rechtsprekende formatie waarnaar de zaak is verwezen, dan wel door het Hof, nadat de andere partij in het hoofdgeding en de advocaat-generaal zijn gehoord. Indien toestemming voor het gebruik van een andere taal wordt verleend, mogen alle in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden die taal ter terechtzitting bezigen ([4]).

84. De in het vorige punt bedoelde uitzondering geldt evenwel enkel voor prejudiciële procedures. Buiten de in punt 82 van de onderhavige aanwijzingen vermelde gevallen zijn de partijen in de procedure bij een rechtstreeks beroep of een hogere voorziening gehouden om in de procestaal te pleiten, te repliceren en eventuele vragen van het Hof te beantwoorden ([5]).

Gevolgen en beperkingen van de simultaanvertolking

85. Of het nu de pleidooien, de replieken of de antwoorden op de vragen van het Hof betreft, de pleiters moeten voor ogen houden dat de leden van de rechtsprekende formatie, de advocaat-generaal en de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden hun interventie vaak in een andere taal via simultaanvertolking volgen. In het belang van het goede verloop van de terechtzitting en om de kwaliteit te garanderen van het werk van de tolken — die zich in sommige gevallen zelf moeten baseren op de vertolking naar een andere taal alvorens de woorden van de spreker in de taal van de toehoorder te vertalen —, wordt de vertegenwoordigers van de partijen of van de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden dan ook verzocht om, *voor zover zij over een tekst beschikken, ook al is die beknopt, of over pleitaantekeningen of een spreekschema, dit of deze zo snel mogelijk vóór de terechtzitting* per e- mail *te doen toekomen aan de tolkendienst* (Interpretation@curia.europa.eu). Deze tekst of deze pleitaantekeningen zijn uitsluitend bestemd voor de tolken en worden na de terechtzitting vernietigd. Zij worden niet toegezonden aan de leden van de rechtsprekende formatie of aan de advocaat-generaal die met de zaak is belast. Zij worden evenmin in het procesdossier opgenomen.

86. Om het tolken te vergemakkelijken en de pleidooien dus begrijpelijker te maken voor zowel de leden van de rechtsprekende formatie en de met de zaak belaste advocaat-generaal als de andere ter terechtzitting aanwezige partijen, is het noodzakelijk om tijdens de terechtzitting *rustig in de microfoon te spreken, met een normaal en niet-geforceerd ritme*. Het tolken wordt vergemakkelijkt wanneer de pleiter van tevoren aangeeft hoe zijn interventie is opgebouwd en wanneer hij systematisch de voorkeur geeft aan korte en eenvoudige zinnen. Indien de pleiter in zijn pleidooi verwijst naar een beslissing van het Hof of van het Gerecht, wordt hem tevens verzocht om de datum van deze beslissing alsook het nummer en de naam van de betreffende zaak te preciseren.

Na afloop van de pleitzitting

87. De actieve deelname van de partijen of de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden eindigt na afloop van de terechtzitting. Behalve in het uitzonderlijke geval dat de mondelinge behandeling wordt heropend als bedoeld in artikel 83 van het Reglement voor de procesvoering, mogen die partijen of belanghebbenden geen schriftelijke of mondelinge opmerkingen meer maken, met name als reactie op de conclusie van de advocaat-generaal, wanneer de president van de rechtsprekende formatie de pleitzitting voor gesloten heeft verklaard.

([4]) Wanneer het Hof het gebruik van een andere taal dan de procestaal heeft toegestaan om eventuele ter terechtzitting gestelde vragen te beantwoorden, geldt deze toestemming enkel voor deze antwoorden. Het aanvankelijke pleidooi van de betrokken partij en de re- en duplieken moeten in de procestaal worden gehouden.

([5]) In beroepen wegens niet-nakoming heeft de verwerende lidstaat het recht om tijdens de mondelinge behandeling een andere taal te bezigen dan tijdens de schriftelijke behandeling, mits die andere taal een van zijn officiële talen is en er tijdig — indien mogelijk in het antwoord op de oproepingsbrief voor de terechtzitting — een verzoek in die zin is ingediend. Wanneer toestemming voor het gebruik van een andere taal wordt verleend, mogen alle partijen in de procedure die taal bezigen.

88. De video-opname van uitgezonden pleitzittingen blijft tot een maand na de sluiting van de pleitzitting beschikbaar op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Indien een partij of een in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbende van mening is dat de video-opname van een pleitzitting waaraan zij/hij heeft deelgenomen van die website moet worden verwijderd, kan zij/hij een verzoek richten aan het Hof, waarin de omstandigheden worden uiteengezet die dit kunnen rechtvaardigen. Indien dit verzoek wordt ingewilligd, wordt de betrokken opname onmiddellijk van de website verwijderd.

Lezing van de conclusie van de advocaat-generaal en uitspraak van het arrest waardoor een einde komt aan het geding

89. De partijen en de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden worden door de griffie in kennis gesteld van de datum van het arrest waardoor een einde komt aan het geding, en in voorkomend geval van de datum waarop de advocaat-generaal conclusie zal nemen in hun zaak, maar zijn niet verplicht zich naar Luxemburg te begeven. De lezing van de conclusie van de advocaten-generaal en de uitspraak van de arresten van het Hof worden namelijk rechtstreeks op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie uitgezonden.

90. De volledige tekst van de conclusie en van het arrest wordt door de griffie aan de partijen of de betrokken belanghebbenden betekend en wordt vervolgens in de beschikbare talen op voornoemde website gepubliceerd.

IV. SLOTBEPALINGEN

91. De praktische aanwijzingen voor de partijen inzake bij het Hof aangebrachte zaken van 10 december 2019 worden ingetrokken en vervangen door de onderhavige praktische aanwijzingen.

92. De onderhavige praktische aanwijzingen worden bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. Zij treden in werking op de eerste dag van de maand volgend op die van hun bekendmaking.

Vastgesteld te Luxemburg op 2 juli 2024.